

Törvénynap Pápán

– Kelj fel, Bálint! Kelj fel!

Vojtyek, Kata asszony egyik testőre rázta Földvári Bálint deákot igen erősen. De a deák csak mordult egyet, és átfordult a másik oldalára. Igazság szerint semmi kedve nem volt felkelni. Az éjszaka igen sokáig mulatoztak a várőrző katonákkal. A virgil már a második hajnali őrváltást kurjantotta el, amikor ágyba tették magukat. No, de hát meg kellett ünnepelni, hogy megérkeztek végre.

A nagyasszony a nyarat Szigetvárban meg Csurgón töltötte, de a téli hónapokra visszavonult Pápára. Ahogy rendszerint, így most is Szent Mihály napjára szervezték az érkezést, és maradnak Gyertyaszentelőig. Ezen a két napon tartanak ugyanis országos vásárt, és ezen a két napon tart panasznapot is Török Bálint. Már, ha itthon van. Mert Szent Mihálykor van úgy, hogy még javában hadakozik, Gyertyaszentelőkor meg már csatában van megint. Mint éppen most is. De a panasznap attól nem marad el. Attól se, ha Bálint deák fejére húzza a takarót, és úgy tesz, mintha aludna. Pedig ezeket a napokat gyűlölte a legjobban. A sok sápítózó, ostoba panaszost, akik egyetlen kérdésre sem tudnak rendesen megfelelni, a végeláthatatlan körmölést, az unalmas, elvesztegetett órákat.

Szerette úrnőjét, s az is őt, hiszen Földvári Bálint írta a leveleit, de még a nagyasszony titkos naplóját is. Ismerte hát Kata minden gondolatát a deák, tudta, hogy ő az úrnőjének kedvenc deákja, mégis... Mégis úgy érezte, nem becsülik meg eléggé, kárba vész a tehetsége. Mert a leveleket meg a naplókat elfűjja az évszázadok szele.

Bezzeg a nagyasszony többi deákja! Főleg Tinódi! Az ő énekeit dalolni fogják száz év múlva is! Annak a beteges deáknak, Martonfalvay Imrének is olvassák majd a krónikáit, neki meg jó, ha a neve fennmarad, mint Török Bálintné titkos deákjának.

De ha még csak az lenne! Jobbára lajstrumokat ír, meg számadásokat másol, jegyzőkönyveket körmöl. Mint ma is! Pedig ír ő is olyan nótákat, mint Tinódi! Tán még jobbakat is! Most is itt kopogtat egy strófa a koponyájában, annyira lüktet a ritmusa a halántékán, hogy hiába próbált aludni, nem ment. Meg hát Vojtyek is rázta emberest. Kapta hát inkább az ingét meg a mentéjét a deák, és futott a nagyasszonyhoz, mert bizony már igencsak fent járt a nap.

Úgy esett be a fogadószobába, hogy majd felborította Klárát, aki éppen a kalamárist készítette oda az írópultra.

– Nagyasszonyom! Nagyasszonyom! Ezt hallgassa meg! Homlokon csókolt a múzsa!

Kata egy cseppet elhúzta a száját, úgy válaszolt a deákjának.

– És a kilenc közül melyik?

A deák egy pillanatra a távolba révedt. Nem tudta eldönteni, hogy a művét most valójában Euterpé, a lírai verselés múzsája, vagy Erató, a szerelmi költészet istennője ihlette. Tanácstalanul asszonyára nézett, aki az orra alatt bazsalyogva várta a deák választát. Földvári Bálint tökéletesen tudta, mire gondol Kata. Hevesen tiltakozni kezdett.

– Nem... Neeemmm! Szó nincs róla! Melpomené szóba sem jöhet!

Kata felkacagott:

– Ki beszélt itt Melpomenéről? Hiszen nem is hallottam még a dalodat. Honnan tudhatnám, hogy gyászéneket? Vagy hogy gyászosan hat rám?

– Hát nem is! Igen vidám is dalocska, hogy aszongya

*Vörös csizma lábamra,
Szép leány az ágyamba,
Török feje kardomra,
Pam-pa-ra-ram-pam-pam-pam.*

Kata erre felkapta a fejét.

– Mi ez a pam-pa-ra-ram-pam-pam-pam?

– Hát az – vakarta a fejét Földvári Bálint –, hogy jött Vojtyek, aztán annyit ortályozott a fülemben, hogy a múzsa huss, elrepült. Ennyi maradt csak a poémából.

– No, ha elrepült, hadd repüljön. Hagyd Tinódira a versírást. Gyere, inkább kezdjük a munkát!

Földvári Bálint egy pillanatra elszontyolodott.

– Nem is deák vagyok én itt, hanem csak egy írnök! – szólt sértetten, de Kata nem vette fel a dolgot. Tudta, hogy Földvári Bálindra mindig számíthat, nincs hűségesebb embere nála. Kicsit szemtelen meg szabadszájú, de épp ezt szerette benne Kata. Mert ez a deák nem köntörfalaz, megmondja véleményét, akár jó, akár rossz. Nemcsak neki, hanem még Török Bálintnak is. De a nagy szája ellenére elvégzi a legegyszerűbb munkákat is. Ma sem vár rá más. Írnokoskodnia kell a panasznapon, ami bizony nem kis fáradsággal jár.

– Ma is lesz munkád elég – bólintott Kata a deák felé.

– Tudom én, tudom... – morgolódott Földvári Bálint. – Hogyne tudnám már! Mihály-napkor mindig Pápán házalunk! Nyitva áll ilyenkor a kapu, jöhetnek a panaszosok, a kérelmezők, a koldusok, a nyavalyások... Én meg róhatom le mind a gondjukat, bajukat! – nézett megrovóan az asszonyára. De Kata legyintett.

– Lejegyezni, az az egyszerűbb, Bálint! De igazságot tenni... Nem asszonynak való feladat az. Földvári Bálint megvonta a vállát.

– No, de ha a nagyuram mindig csak verekszik? Muszáj nagyasszonyomnak meghallgatni a panaszosokat! – Hirtelen felcsillant a szeme, hízelegve duruzsolta körbe Katát. – De végül is... Igaza van nagyasszonyomnak! A törvénykezés a kegyúr dolga! Nagyasszonyom ne fáradjon vele! Várjuk meg Bálint urat, osszon ő igazságot!

Kata felnevetett, és tréfásan a deák kobakjára csapott.

– Furfangos egy deák vagy te, Bálint! Ha az én uramra várnánk, sohanapján lenne csak Pápán törvéynap.

Földvári Bálint erre levetette magát egy zsöllyére, még a lábát is felrakta a pohárszék oldalára, úgy mórirkálta magát.

– De jó is lenne! Nem lenne annyi panasz! – Rázta a kezét, mint ami belefáradt a sok írásba.

– Nem kéne annyit körmölni...

– Nem bizony! És igazságot sem kapnának az árvák... – csapott a deák kobakjára tréfásan Kata.

– Ne jártasd a szád! Vezesd inkább be őket! – ripakodott rá. De el is nevette magát rögtön, mert Földvári Bálint olyan mókásan vágta össze a bokáját, mintha katona lenne valósággal. Aztán sarkon fordult, és már eresztette is be az első panaszosokat.

Két sóvágó volt az, zavartan gyűrögették a kalapjukat, és egyre csak körbe-körbe nézelődtek, mintha keresnének valamit.

Földvári Bálint unottan kérdezte őket.

– Mondjátok, mi járatban vagytok?

De a sóvágók csak nyögni tudtak.

– Hát... Ööö... A panasznapra jöttünk...

Kata várakozóan nézett rájuk, de ettől nem lett jobb a helyzet. A nagyasszony biztató tekintetétől a sóvágók még tanácstalanabbak lettek. Hol órá, hol egymása néztek. Végül a magasabbik megszólalt:

– A panasznapra jöttünk... Török Bálint uramhoz – vágta ki végül nagy bátran.

Földvári Bálint kajánul Katára nézett, aztán odaugrott a sóvágókhoz, megragadta a karjukat, és már tessékelte is őket kifelé.

– Akkor akár fordulhatnak is vissza kigyelmeitek. Török Bálint uram nincs itt, és nem is lesz.

A sóvágók döbbenetesen néztek egymásra. Lassan fél éve, hogy erre a napra várnak. A panasznapi, amikor bárki a földesúr elé járulhat, hogy igazságot tegyen. Nincs más reményük, nincs más esélyük, hogy a káruk valahogy megtérüljön, mint hogy Török Bálint igazságot szolgáltat nekik. Ők innen aztán el nem mennek, amíg ki nem mondatik a jogos ítélet. Makacsul álltak Földvári Bálint előtt, és hangosan tiltakoztak.

– Mi innen el nem megyünk!

– Gyertyaszentelőtől idáig vártunk, hogy az uraság elé kerülhessünk!

De a deákot nem hatotta meg a sápítózás. Halott ő már ilyet sok százszor. Az egyiknek a tyúkját lopták el, a másiknak lelegette a szomszéd tehene az árpáját, a harmadiknak meg odaszarik a szomszéd malaca az asszony virágoskertjébe. Nem várt mást a sóvágótól sem, és már előre unta az egészet. Nemcsak őket, hanem az egész panasznapot. Szeretett volna megszabadulni tőlük, mert ha egy panasszal kevesebb, akkor annyival hamarabb jutnak ők is a munka végére.

– No, ha Gyertyaszentelőtől várhatott az a panasz, várhat addig, amíg kegyelmes uram ide nem ér! – próbálta ismét csak kihajtani a sóvágókat Földvári Bálint. De a nagyasszony most már elveszítette a türelmét. Ezüstfejű botjával, ami egykor a nagyanyjéé, Orsolyáé volt, erőteljesen csapott az írópultra.

– Elég legyen! Ha panaszotok van, mondjátok! Ha nincs, eriggyetek isten hírével!

Erre az első sóvágó belekezdett a lamentálásba.

– Nagy kár ért minket, nagyasszonyunk!

Földvári Bálint unottan helyezkedett el az írópultnál. Úgy tűnik, hiába minden. Csak nem lehet kikerülni a dolgot. De megpróbálta minél rövidebbre fogni a panaszárdatot. Türelmetlenül szólt a sóvágókra.

– Ezt már mondtátok... De milyen kár? Hol? Mikor? Erről beszéljete!

– Hát az úgy volt – kezdte megbátorodva a köpcösebb sóvágó –, hogy Fejérvárról mentünk át Pápára a sokadalomra. El tudja azt képzelni, nagyasszonyom? Két sóval rakott szekérral, keresztül a Bakonyon? És milyen tél volt az idej, teremő Szűzmáriám! Milyen tél? A hó befújta az utakat, a szél jeget kavart az arcunkba. Az utat is alig leltük meg a szügyig érő hóban! A három napos út majd két hetünkbe került! Pedig tizenhat ökör húzta a két szeke-
ret! Tizenhat!

A magasabbik sóvágó egyetértően bólogatott.

– Bizony. Tizenhat! Amíg a farkasok fel nem falták őket!

Földvári Bálint felkapta a fejét a szóra.

– Az a toportyánok dolga, nem a mi ügyünk!

– Az nem is – vágta ki a panaszos –, de az útonállók ügye már igen! A sokadalmakra menőket királyi menlevél védi. Minket meg kiraboltak Török Bálint birtokán!

Most már Kata is odafordult a sóvágókhoz.

– Hol történt ez pontosan? Hogyan?

– Pápától nem messze, lóval alig két óra futásnyira lovasok törtek ránk, és elrabolták mindenünket.

Földvári Bálint gyanakodva mérte végig a sóvágókat.

– Elvitték a sőt? Felrakták a lovak hátára? Akkor ugyan nem vihettek el túl sokat! Ha meg az ökrökkel hajtottak el, miért nem fogadtatok embereket Koppányban, és mentetek utánuk? A magasabbik sóvágó felháborodottan felelt.

– Az ökrök akkor már nem voltak sehol. Mondom: felfalták őket a farkasok. De egye a ro-
seb a sőt! Nem az a mi nagy kárunk...

A másik panaszos ijedten nézett a társára. Ha ez az ostoba elkotyog mindent, akkor aztán

végük. Mert bizony nem a só volt a nagy kincs azon a batáron, hanem az a hasas kis hordócska, ami az Újvilágból érkezett Spanyolhonba, s onnan hosszú úton Fejérvárra. Jóféle dohány volt abban, kisebbfajta vagyont ért az a hordócska. Igen ám, csak hogy olyan sokba került az a dohány, hogy a vámokat nem tudták megfizetni a sóvágók. Csempészárut hoztak hát a pápai vásárba, és a csempésztést igen keményen büntetik mindenfelé. Nem csoda tehát, hogy erőst böködte a társát a köpcösebb sóvágó, hogy hallgasson, de az nem hagyta abba a lamentálást.

– Nem mondom, a só is nagy érték. De annál nagyobb értéket raboltak el tőlünk. Mert a sőtömbök között volt elrejtve a mi kincsünk. Amiben az egész vagyonunk benne volt. János komám – mutatott a köpcösebbik sóvágóra az első – még a házát is elzálogosította, csak hogy megszerezzük. És ezek a gazok, ezek a bitangok elrabolták tőlünk!

Földvári Bálint most már igazán elveszítette a türelmét. Szabadulni akart minél hamarabb. Ám ha ezek így folytatják, napestig itt kell ülnie, mire kiszedik belőlük, mi történt. Dühösen förmedt rá a sóvágókra.

– De mit raboltak el? Mi volt abban a hordóban? Csak nem arany, hogy ennyire siratod?

– Nagyobb érték volt abban! Többet ért az, mint a cseppentett arany! – zokogott fel a sóvágó. – Mert finom, illatos dohány volt a mi kis kerek hasú hordócskánkban!

Földvári Bálint felkapta a fejét a szóra, mint a szagot fogott kopó. A sóvágókhoz intézte a kérdést, de közben kajánul Katát pásztázta a tekintete.

– Hogy mondtad? Mikor volt? Gyertyaszentelőkor? És hol is? Pápától alig két futamnyira? A sóvágók bólogattak. Kata hirtelen olyan zavarba jött, hogy le kellett sütnie a szemét. De a deák nem kegyelmezett.

– És milyenek voltak azok a lovasok?

A panaszosok tanácstalanul néztek egymásra. Végül a magasabbik felelt.

– Hát olyan... Lovasok... Nem parasztok vagy erdei útonállók. Inkább olyan... Várbéli emberek lehettek...

– Jó lovakon jöttek. Igen szép paripákon – folytatta a másik. – Ilyenje a majorságiaknak nincs. De még a városiaknak se igen. Csak a katonanépségnek. Meg értettek a fegyverforgatáshoz is. Azt is tudták, mit keresnek. Tán Fejérvárról kapták a hírt a kis hordócskánkról... Földvári Bálint egyre elégedettebben hallgatta sóvágókat, és egyre többször vetett cinkos oldalpillantást az asszonyára. Végül Kata türelmét veszelve vágott közbe.

– Elég! Elég legyen! Azt mondd, a két szekér sód megmaradt? – kérdezte határozottan.

A sóvágók bólogattak.

– Akkor csak a dohányotok veszett el, igaz-e?

A sóvágók ijedten néztek össze. Érezték, közeleg a baj. A nagyasszony gyorsan le is csapott rájuk.

– És a vámot megfizették-e a dohány után?

A sóvágók dadogva védekeztek.

– Nem, azt nem... Akkora a vám, hogy nem maradt volna semmi hasznunk...

Kata szikrázó szemekkel kiáltotta az arcukba:

– Takarodjatok a szemem elől! És örüljete, hogy nincs itthon az én uram, mert akkor nem látnátok a napot egy darab ideig.

A sóvágóknak sem kellett több, egymást tapodva menekültek ki a szobából, és tán meg sem álltak Fejérvárig. Kata dühödten állt, de a deákja úgy kacagott, hogy még a könnye is kicsordult. Mert bizony Gyertyaszentelőkor Pápán tanyázott az ő jó ura, és nem egyszer kiküldte a katonáit, hogy portyázzanak a vidéken. Nem jó a lovas embernek egész télen a várban ülnie, megfuttatták hát a kapitányok időnként a lovasaikat a bakonyi hegyekben. Egyik napon nagy hujgatással tértek haza Lipóték, és ahogy az szokás, a zsákmányt oda is

adták Török Bálintnak. Egy kis kerek hasú hordócska volt, és amikor csapra verték, csak úgy ömlött belőle a sárarany, illatos dohány.

– Ej, sosem szívtam még olyan jóféle dohányt, mint Gyertyaszentelőkor Pápán. De nagyaszonnyom – móríkálta magát a deák –, tán szólni kéne a sóvágóknak, hogy szerezzenek minékünk még egy hordócskával.

De Kata most nem értette a tréfát. Ingerülten vetette oda Földvári Bálintnak:

– Csendben légy! Hívd a következő panaszost!

A deák szolgálatkészen nyitotta a nagy tölgyfa ajtót. Sudár, egyenes derekú fiatalasszony lépett be rajta, mályvaszín bársonyruháján látszott, valamikor jobb napokat élt. De a ruha, csakúgy, mint az asszony szépsége, már megkopott a sok nélkülözéstől. A nő éles pillantással nézett körbe, erősen magához vonta a fiait. A kisebbik bársonylajbiját tán a bátyjától örökölte, az ezüstpitykéket azonban már rég levágták a zubbonyáról, csontgombokat varrt fel helyettük az anyja. Az idősebb fiúnak már csak egy foszlott posztómente jutott, a lábuk sírt a bocskor után.

„Szegénykéim... – nézett Kata szánakozva a két gyerekre. Pont olyan formák, mint az én két fiam.”

Együttérzően fordult a fiatalasszonyhoz.

– Mi panaszod van, asszony?

A fiatalasszony maga elé tolt a fiait.

– Kegyelemért jöttem, nagyaszonnyom. Kegyelemért a fiaimnak. Hátha megesik a szíve ezeken a kis árvákon.

Kata fájdalommal nézett végig a fiúkon. Hát ez a baj. Árvák. Meghalt az apjuk, és nincs, aki gondjukat viselje. Hirtelen belévágott a félelem, hogy mi lenne velük, ha Bálinttal történne valami. A birtokaik, földjeik nem vesznének el, de apa nélkül kiszolgáltatott a gyermek, és férj nélkül az asszony még kiszolgáltatottabb.

– Ma panasznap van, asszony – szólt csendesen. – Jer vissza Szent Mihálykor, akkor osztunk alamizsnát. – Éppen Földvári Bálinthoz akart fordulni, hogy kirendeljen ennek a nyomorult özvegynek egy-két dukátot, amivel kihúzzák Szent Mihályig, amikor az asszony felcsattant.

– Nem alamizsnáért jöttem! Panaszom van nekem. Ezeket az ártatlanokat Török Bálint tette árvává...

Kata erre felkapta a fejét, a mozdulata megakadt. Hány csatában hadakozott már az ő férje, hány magyar katonát ölt már meg akár Ferdinánd, akár Szapolyai oldalán? Hány magyar gyermeket tett árvává, hány asszonyt özvegyé Török Bálint? Kata elképzelni sem tudta a számukat. Ha mind idejönne, és követelné az árvái jussát, mint ez az asszony, két nap alatt elfogyna az a tengersok birtok, amijük van.

Kata az asszonyra nézett. Ott állt előtte a fiatal nő, kihúzott derékkal, dacosan. A szeme tüzesen villogott. Nem könyörögni jött, nem megalázkodni, hanem a jogosnak érzett kárpótlásért. A nagyaszonny elgondolkodva szólalt meg végül.

– Az én uram sokakat árvává tett... A fiaidat hogyan?

A fiatalasszony, mint valami vádbeszédet, úgy sorolta:

– Török fogságba esett az én uram, ahonnan Török Bálint váltotta ki, nagy pénzért. De amint kiváltotta, meg is nyúzatta. Elevenen.

Kata hitetlenkedve nézett az asszonyra. Élet-halál ura volt Török Bálint nemcsak a déli végeken vagy a Dunántúlon, hanem gyakorlatilag mindenhol Magyarországon. Török Bálint akkora úr volt, hogy bárkinek bármikor fejét vétethette, kerékbe törethette, karóba húzathatta, felnégyeltethette. De elevenen megnyúzni valakit rémisztően pogány dolognak tűnt Kata szemében. A törököknél is csak a legnagyobb bűnök esetén „hasítottak szíjat” valakinek a hátából, ha elárulta a szultánt vagy feladta a várat. De akkor csak a hátbőrét

nyúzták le az árulónak, és elég kín volt az is, hogy belehaljon a fájdalomba. De hogy valakit elevenen megnyúzzanak, arról tán egyszer hallott Kata, valami olasz kapitányról, aki mocsárba vezette a seregét, és szeme láttára fulladtak meg a katonái. Így akarta átjátszani az ellenségnek a várat a kapitány. Őt nyúzták meg elevenen a megmaradt legényei, a bőrét szalmával kitömték, és felhúzták a vár falára.

– Az én uram nem tesz ilyet szíre-szóra. Hogy hívták a te uradat? – szólalt meg Kata végül.

– Dely Pál! – vágta ki a fiatalasszony keményen.

Katába úgy hasított a név, mint a tör, azon az estén, amikor orgyilkosok támadtak a férjére. Az egyiket le tudta szúrni Török Bálint, de Dely Pál elmenekült. Kata vonásai megkeményedtek a név hallatán. Elszállt belőle minden irgalom. Most is ott remegett minden ízében az az eszeveszett félelem, amit azon az estén átélt, amikor azt hitte, hogy a férje halálos sebet kapott. Élesen emlékezett a Bálint betegágya mellett töltött napokra, az őrjöngő imádságokra, könyörgésekre a világteremtő urához, az alkudozásokra Istennel.

– Mindennél fontosabb ő nekem – zokogott térden állva –, semmit sem ér a világ, ha ő nem él. Vegyél el tőlem bármit! Bármit felajánlok! Vedd el a birtokainkat! Add a töröknek Bácskát, Baranyát, Tolnát! Szapolyainak Vajdahunyadot, Temesvárt! Vigye Ferdinánd a Szepességet! Jussunk koldusbotra, ne maradjon egyetlen dukátunk sem! Csak Bálintot tartsd meg nekem! Engedd, hogy éljen! Hallod! Nem engedem, hogy elvedd tőlem!

Kata napokat, éjszakákat átvirrasztott Bálint mellett, és a kétségbeesés a vádat, a haragot könyörgéssé nemesítette.

– Édes Istenem, tekintsd le rám. Bálint nekem az egyetlen kincsem. Több is annál. Több nekem magamnál. Engedd őt élni, erősítsd meg újra. És ha kell, akkor inkább tőlem vedd el az életet. Édes Megváltóm, ha valaki, akkor te érted, miért kérem ezt. Hiszen te is jobban szeretted minket magadnál. Te is az életedet adtad értünk. Én sem kérek mást. Ha kell, engedd, hogy én vesszek el, és Bálint élhessen tovább.

Isten meghallgatta Kata könyörgését, Török Bálint felépült, és amint lóra tudott ülni, elindult, hogy bosszút vegyen. Bakics Pál falvait felégette, rárói uradalmát végigportyázza, s mivel nem találták otthon egykori szövetségesét, bosszút állt azokon, akiket ért. Szabad prédát kaptak a katonák Bakics birtokain, mindent eloroztak, mindent feldúltak. A férfiakat leölték, az asszonyokat és a lányokat halálra erőszakolták, aki megmaradt, azt eladták a töröknek. Kata, ha tehette volna, maga esett volna neki Bakicsnak, hogy kikaparja a két szemét. Dühösen vágta hát a fiatalasszony arcába:

– Nagy bűne volt a te uradnak!

Dely Pálné felkacagott.

– Nagy bűne volt bizony! Nagy bűne volt az én uramnak, de Török Bálintnak még nagyobb! Török Bálint mégis él, az én uramat meg elevenen nyúzták meg Sárosd erdejében!

Kata egy pillanatra megtántorodott. Mert az ő ura embereket indított azonnal az orgyilkos előkutatására is, de hiába járták be a katonái az egész Délvidéket, nem találták Dely Pált sehol.

– Csak kapjam kézbe! – üvöltötte az ura nemegyszer magából kikelve. – Azonnal a vérét veszem! Elevenen nyúzzatom meg!

Kata akkor azt hitte, hogy csak dühében mond ilyeneket Bálint. De nem. Megtette, amit ígért. Elevenen megnyúzatta Dely Pált. Felaggaták a fára, ahogy a lőtt vadat szokták, lábánál fogva, s ott is kezdték a bőr lehántását. Elsőbb a bokát metszették körbe, de csak finoman, húst ne érjen a kés, majd a combokat belül, végig az ágyékgig, hogy egy mozdulattal le tudják rántani a bőrt az alsó végtagokról. Azután a mellkason ejtettek három vágást az ágyékgig, végül a felső végtagok következtek. Jó vadászmeister alig néhány mozdulattal megnyúzott akár egy szarvast is.

Kata nem tudta, volt-e vadász Bálint csapatában. Valószínűleg nem. Akkor pedig török módra végeztek vele. Szíjat hasítottak a bőréből, bokától nyakig hosszú keskeny csíkokban hántották le róla a bőrt, hogy minél tovább szenvedjen. Török Bálintnak joga volt bosszút venni az orgyilkosain. Joga lett volna akár a fejét is venni. De megnyúztatni... Kata úgy érezte, ahhoz is joga volt. Mert Török Bálintnak ahhoz volt joga, amit csak akart. Ő maga volt a törvény, legalábbis a birtokain.

Keményen szólt az asszonyhoz.

– Megérdemelte a te urad a büntetést. Az orgyilkosoknak kegyetlen halál jár.

Delyné emlékezett arra az éjszakára, amikor a férjét megkereste Kapusi Herbát, Bakics Pál hűségese. Parancsot hozott Bakicstól, de abban csak az állt, hogy tegyen mindent kérdés nélkül Kapusi utasításai szerint. Hogy mit mondott Kapusi Herbát a férjének, nem tudta az asszony. Csak azt, hogy azon az éjjelen két kancsó bort is megivott a férje, pedig nem volt nagy iszákos. Aggódva kérdezte Delyné az urát.

– Hadba kell menned megint?

A férfi legyintett:

– Hadba menni könnyű. Embert ölni nehéz.

Nem is mondott többet, és nem is ment haza többé. Az asszony csak hónapok múlva tudta meg, mi történt. De akkor sem értette, mit árthatott az ő ura Török Bálintnak annyira, hogy elevenen megnyúzza. Morzsáról morzsára, darabról darabra szedegette össze a valóságot, visszafelé gombolyítva a szálakat egészen Török Bálint hűtlenségéig. Őrjöngeni és üvöltöni tudott volna, kárhóztatta az Istent, hogy miért is nem sikerült az orgyilkosság. Mert Török Bálint áruló volt, az ő férje pedig hűséges a halálig gazdájához, Bakics Pálhoz. A férjét nem érezte bűnösnek, hiszen csak ura parancsát teljesítette. Minden bajáért, nyomoráért, szívfájdalmáért Török Bálintot okolta.

– Megérdemelte... Meg... – szólt gúnyosan. – Az én uram fizetett meg leginkább azért, hogy nagyuraimék cinkelt kockákkal játszottak. – Hirtelen Kata elé tolt a gyerekeit. – De nagy-asszonyom! Nézzen ezekre a fiúkra! Ők nem tehetnek az apjuk bűnéért! Ők szenvednek mégis! Török Bálint nem kegyelmezett Dely Pálnak, de Török Bálintné kegyelmes lehet Dely Pál gyermekeihez. Hiszen ők nem bűnösök...

De Katában már nem volt irgalom.

– *Megbüntetem az atyák bűnéért a fiaikat is három, sőt négy nemzedéken át, ha gyűlölnék engem.*¹ – mondja az Úr. A fiaid halálukig hordozni fogják apjuk bűnét. És az unokáid, a dédunokáid is.

Delyné dacosan nézett szembe Török Bálintnéval.

– Akkor nem ad kegyelmet Török Bálint hitvese a fiaimnak?

Kata elfordult, nem válaszolt. Nem akart többet ezzel az asszonnal foglalkozni. Intett a deáknak, hogy kísérik ki Delynét a gyerekeivel együtt. De az asszony villámló szemekkel penderült Kata elé, úgy szórta rá az átkot.

– Légy akkor átkozott Török Bálintné Pemfflinger Kata! Ahogy te nem adtál kegyelmet, úgy ne lelj többé kegyelmet te sem! Csússz a hasadon! Egyél port! Sírj és könnyörögj azért, akit a legjobban szeretsz, és ne találj halló fülekre! Tépd ki a szíved a mellyedből, eméssze lelked fekete tűz, verd magad égen, verd magad földön! Mégse irgalmazzon neked soha többé senki!

Földvári Bálint egy pillanatig dermedten állt, és nézte a két asszonyt, akik szinte egymásnak feszültek. Derekuk kihúzva, a szemük szikrákat szórt. Egyik sem tűnt gyengébbnek a másikkal. Mert Delyné nem őrjöngött, nem kiabált, hanem egyenesen Kata arcába sziszegett.

¹ 1Mózes 20,5

– Te se irgalmazz többé magadnak! Legyen keserves az éjjeled, legyen nyomorúságos a nappalod! Vasbilinccsel béklyózzon a fájdalom, acsarkodj magadban tehetetlenül, hogy nem tudsz segíteni azon, akit a legjobban szeretsz! Szálljon rád ez az átok, verjen meg az isten téged és minden leszármazottadat negyedízigen reménytelen, halálos szerelemmel! Tépje a szíveteket a fájdalom...

Delyné még mondta volna, de szerencsére Földvári Bálint észbe kapott, és hívatta a katonákat. Azok vonszolták ki az asszonyt meg a két síró gyerekét a fogadóteremből.

Amikor az ajtó becsukódott, a deák az asszonya tekintetét kereste. De nem találta, mert Kata az írópultnál állt, neki háttal. Viccel próbálta hát a fiú elütni a dolgot.

– Húha... – vakarta a fejét. – Boszorkányok pedig nincsenek. Akarom mondani... – fordult Katához, mert tudta, hogy az asszonya jobban ismeri ezeket az újhitű dolgokat, mint ő maga-, ahogy a szentek sem működnek, úgy az átkok sem, ugye?

A nagyasszony megfordult, próbálta rendbe szedni a vonásait, a gondolatait.

– *Ahogy an elszáll a madár, és elrepül a fecske, úgy az ok nélküli átok sem teljesül.*²

Földvári Bálint megütődve nézett. Fecske... Meg madár... Ok nélküli átok... Hát, ha ok nélküli, akkor rendben van. De ahogy az ő urát ismerte, nagyon is el tudta képzelni, hogy volt oka Delynének az átokra. Elbizonytalanodva fordult nagyasszonyához.

– De mégis... Biztonság okáért... Nem lehetne ezt a Delynét egy kicsit megsütögetni? Akár a fiaival együtt. Hátha jobb belátásra térne.

Kata legyintett. Nem hitt ő már rég az ilyen babonákban, mint átok meg boszorkányság.

– Ugyan – legyintett. – Rút halált halt a férje. Szegény asszony beleőrült. Nézd meg inkább, Bálint, ki vár még odakint!

Földvári Bálint mozdult, de magában azért bánta egy kicsit, hogy Delynét csak így elengedték. Csak rá kellett volna venni, hogy vonja vissza az átkát. Egy kis csigázásba még senki sem halt bele, és elég lett volna ezt a némbert egy-két órára fellógatni, már nem ülne az átok a fejükön. Mert ki tudja, mit hoznak ennek a boszorkánynak a szavai Török Bálint és családja fejére.

² Példabeszédek 26,2